

La serventa Juliana

i la taverna del carrer del Vidre

Cap a l'any 1427, la jove Juliana tenia disset anys i vivia pels volts del carrer del Vidre, vora el convent dels Caputxins. Era filla il·legítima del mercader Pere Miró i d'una esclava alliberada que li feia de criada. La Juliana residia a la casa d'un taverner, on feia de serventa i també ajudava en el negoci. L'edifici tenia una planta baixa amb dues entrades. Una donava a l'habitatge i l'altra a l'establiment, molt famós i concorregut.

A la jove minyona la festejava un comerciant barceloní de dinou anys, Mateu Solivella. Feia un quants mesos que, amb la intenció d'apropar-se a la noia, li havia donat un valuós fil de seda perquè li teixís un cenyidor. Ella, amb molta cura, ja que el xicot li agradava, li teixí primorosament el cenyidor, que ell adoptà com a complement preferit. En Mateu s'esforçava per

enamorar la Juliana, la volia convèncer que les seves intencions eren honestes i aspirava, sobretot, a que la noia confiés en les seves paraules. Algunes vegades, acompanyat d'un amic que tocava el llaüt, havia anat a trenc d'alba sota el seu balcó per cantar-li serenates i li jurava que la prendria per muller. Per demostrar que la promesa era seriosa li regalà un anell d'argent amb una cadeneta i una perla. Ella n'estava molt d'en Mateu, però no hi acabava de confiar del tot. Malgrat totes les mostres d'afecte i estima, ella volia un ferm compromís de matrimoni.

El primer dia d'agost, en Mateu convencé la Juliana perquè aquella nit es trobessin d'amagat per fugir. Malgrat que no n'estava gens convençuda, tingué por de perdre el jove enamorat i, finalment, s'avingué als seus plans. Malauradament, algú s'adonà de l'evasió i la denuncià.

L'endemà al matí foren trobats junts a casa d'en Mateu. Les autoritats els detingueren i foren portats a judici. La Juliana s'adonà que el seu galant no estava disposat a assumir cap responsabilitat i fou acusada d'haver anat a casa del noi per pròpia voluntat, engegada pel desig.

Durant el judici —documentat a l'Arxiu Diocesà de Barcelona i a l'Arxiu Històric de la Ciutat—, presidit per un jutge i un capellà, Juliana explicà com havia caigut al parany i quines havien estat les promeses del jove mercader, que feia uns quants mesos que la rondava. Quan sortia de casa sempre se'l trobava pels carrers i les places per on passava. La seguia i li deia galanteries. Al principi, ella no li feia cas i seguia el seu camí, però la seva insistència la féu claudicar i acabà per enamorar-se'n. També narrà com s'havia desenvolupat l'episodi: una nit el noi picà a la porta de casa del taverner, que estava tancada amb pany per la part de dins. Juliana, que era per allí, el sentí i s'hi atansà i a través de la porta Mateu li proposà de fugir. El pla consistia, simplement, a marxar junts, però Juliana no n'estava disposada si abans no es casaven. En Mateu s'hi avingué, però li demanà d'esperar que el seu germà, que era fora, tornés per assistir a la celebració. La noia, malgrat ser ben conscient que obrava malament, ho acceptà per por de perdre el seu estimat i, tal com anava vestida, sortí al carrer. Tancaren la porta curosament per la part de fora amb un cordill gruixut i emprengueren la fugida. En

Mateu anava descalç per no fer soroll i amb l'espasa a la mà, per si sorgien dificultats. Quan ja eren prou lluny, apretaren a córrer i per carrerons foscos i estrets arribaren al carrer de Jonqueres, just al límit de la ciutat, on ell vivia.

Després de la llarga declaració de la Juliana, fou el torn d'en Mateu, que negà tota versemblança a la història i explicà la seva versió dels fets, segons la qual era ella qui s'havia presentat de sobte a casa seva i que la fugida era una invenció de la serventa per donar-li les culpes.

La pobra Juliana, espantada i entristida per la mostra de deslleialtat, repetí una i altra vegada la seva declaració, fins arribar a descriure l'itinerari amb tot detall. En sortir de la taverna s'havien dirigit al carrer del Call i després, pels carrers dels Banys Nous i de la Palla, fins a la plaça Nova, vora la Catedral, on un soroll els alertà. En Mateu tornà a desembeinar l'espasa i s'aturaren, protegits per la foscor, fins que es féu novament el silenci. Tot seguit reprengueren el seu camí pels carrers dels Capellans, dels Sagristans, del Forn d'en Ripoll i de les Magdalenes, fins arribar al carrer de Jonqueres. Un cop a casa del jove mercader, es lliuraren als plaers carnals però, passades dues hores, la noia

es penedí i volgué tornar a la taverna. En Mateu l'acompanyà però, en arribar-hi, trobaren la porta mig oberta. El cordill havia desaparegut i la finestra era oberta de bat a bat, senyals evidents que la fugida havia estat descoberta. La Juliana se sentí atemorida pel previsible càstig que l'esperava i es negà a entrar-hi. No els quedà altra solució que tornar a casa del noi, que és on foren trobats per les autoritats el matí següent.

En Mateu, per la seva banda, persistí en negar la versió de la noia i es limità a insistir que ell no l'havia pas acompanyada, que ella tota sola i per iniciativa pròpia havia fet el camí d'anada i de tornada.

La desconsolada Juliana tingué la fortuna de comptar amb valuosos suports. El seu pare natural, el negociant Pere Simó, defensà el seu comportament, la protegí i l'acollí a casa seva durant el procés. També foren vitals les declaracions de diversos clients de la taverna, que confirmaren que en Mateu sempre li anava al darrere.

Amb aquestes evidències, el tribunal dictà sentència a favor de Juliana. En aquella època, el compromís de matrimoni era de sagrat compliment, més encara si hi havia hagut regals de prometatge, com ara un anell, circumstància que quedà ben demostrada per diversos testimonis. Mateu fou condemnat a complir la seva paraula de casori, o bé a doblar la dot a què Juliana tenia dret, d'acord amb la seva humil condició.

El sorprenent del cas és que la sentència fos favorable a la filla il·legítima d'una antiga esclava, enfrontada a la versió d'un home de bona posició. Tres anys després sortí a la llum l'explicació: el taverner havia ocupat anteriorment un alt càrrec a la cort de Pere el Cerimoniós i el seu establiment era molt conegut i respectat per una prestigiosa clientela, entre la qual nombrosos funcionaris reials, mercaders i notaris que testificaren a favor de la noia. A més, la seva esposa, Antònia, era filla de Pere Miró i, per tant, germana de Juliana, mentre que el taverner era, en realitat, el seu cunyat. Les relacions familiars i personals havien actuat en benefici de la noia, que d'aquesta manera pogué salvar el seu honor.

Tot i així, Mateu Solivella no s'arribaria a casar mai amb Juliana, sinó que ho faria amb una dona benestant, amb qui tin-

Dones de Barcelona

gué una fill i una filla. L'any 1452, poc abans de morir a l'edat de quaranta-quatre anys, Mateu féu testament i deixà una bona quantitat de diners a un fill natural, Joan Solivella. En el document no hi havia cap referència a la mare del noi, que podia ser Juliana o qualsevol altra joveneta incauta, víctima de les males arts del mercader seductor.